ELEMENTS OF CULTURAL ANTROPOLOGY-THE BIBLICAL AND TRADITIONAL MEANING OF THE GATE AS AN ARCHAIC SYMBOL

Doina David

Assoc. Prof. PhD. ,"Dimitrie Cantemir" University

Abstract:Symbolism as a whole and in particular, can be studied as reductionist, outside of history or just on the Orthodox dogma, thus accepting substrate liturgical symbolism Romanian can be regarded as a fault of a complex where we believe that . If there is a symbolism and such inflections, then the analytical development can be concretized. This we want to achieve and we by surprise elements mythical, ritual, sacred and profane that are generated by an element known as the traditional element habitat Romanian-gate.

Keywords: gate, eternity, sacred profane, passing.

Am ales aceste fragmente de simbol în analiza noastră tocmai pentru că am considerat că sunt elemente ce au obârşii liturgice, dar şi concret-reale, uman-existenţiale. Elemente pe care pregnant apare, în cultura românească tradiţională, simbolul antropomorf.

Cunoaşterea acestui **fragment** al simbolisticii presupune o necesară raportare a noastră la lumea tradiţională; dar şi o atitudine concretă, trăire, opţiune generalizatoare, abstractizare, ce în final se conturează într-o abordare adecvată a simbolisticii.

Imaginea spre care tindem în explicarea specificului simbolisticii tradiţionale româneşti nu se poate constitui decât numai dacă ne situăm într-un univers al concretului limitat. Pentru că însăşi imaginea-simbolică privită conceptual este mereu perfectibilă, nu este un simplu demers intelectual, ci o realitate complexă, infinită, în care opţiunile umane, atitudinile umane transfigurează percepţia.

Dacă dorim decodificarea specificului simbolisticii tradiţionale româneşti, acest lucru îl putem realiza numai dacă raportarea noastră se face direct la lucrurile concrete prin care simbolurile există; în cazul nostru, formele materiale (poartă, cruce, icoană, stâlp) ce incumbă şi relaţiile ce se stabilesc între ele, ca simbol şi trăirea umană, simbolizată din dorinţa de îndreptare spre infinit, unitate, eternitate şi supraspaţialitate.

La acest nivel, al perceperii lumii prin simbol, putem considera că toate elementele supuse studiului în lucrarea de faţă sunt tot atâtea drumuri deschise omului spre transcendere prin: poartă, cruce, icoană, stâlp funerar; sunt tot atâtea breşe deschise spre

În cultura românească tradiţională, poarta semnifică deschiderea spre lume, dar şi închiderea unei lumi autarhice sieşi, universul familial. Lumea, pentru omul tradiţional, este multiplă, complexă, se întinde de la hotarul curţii până la mormânt.

Lumea este bântuită de duhuri, moroi, iele, spirite malefice şi benefice ce dau ocol aşezărilor umane. Împotriva acestor spirite omul îşi creează un mijloc de **pază**, prin simboluri antropomorfe create cu scop de protectori pentru toţi cei ce trăiesc dincolo de hotarul porţii.

Pe sub poartă vin cei ce sunt nou-născuţi, şi tot pe aici **pleacă** spre hotarul lumii de dincolo, poarta marchează deschiderea omului spre divin atât în lumea concretă, aici, cât şi dincolo, în *trecerea* spre veşnicie.

Mesajul mundan şi biblic al porţii este acelaşi, de deschidere şi ieşire a omului de sub incidenţa strict imanentă a creaţiei şi îndreptarea spre transcendent. Poarta devine astfel,

realitate biblică şi antropologică ce deschide omul spre o altă lume, dincolo de efemer, dar îl şi închide într-o lume imediată, în care este supus trecerii prin naştere-căsătorie-moarte.

Prin poarta concretă şi poarta metaforică biblică de la împărăţia Veşniciei, omul tradiţional trece imaginar din efemer în absolut, în deschiderea sa necesară spre comuniunea cu Dumnezeu. Poarta semnifică trecere, dar şi deschidere, eliberare de contingent şi îndreptare spre transcendent.

Eliberează şi spulberă frica umană de închidere într-o lume ermetică, astfel, universul existenţial îi apare omului tradiţional accesibil ca un univers în care poate realiza o detaşare de realul concret şi o apropiere de Archetipul Suprem; poarta devine cale, mijloc de apropiere, de veşnicie.

Acest drum, al închiderii şi deschiderii umane, al trecerii din contingenţele imediate ale habitatului uman spre epifanie, este marcat şi străjuit de simbolul antropomorf, ca o dorinţă umană nemărturisită de apropiere de inefabil, prin imaginea simbolică umană.

Conform următoarei reprezentări, poarta, devine nu doar un mijloc de manifestare a unui simbol, dar şi realitate antropologică, pentru că omul trăieşte o realitate concretă, personală, unde sufletul este dimensiune spirituală a personalităţii sale, a dihotomismului de sorginte divină, non-aleatorie, este realitatea concret personală, dublată de forma existenţei trupului. Împreună întregesc imaginea umană ce trăieşte în profan şi se deschide spre transcend

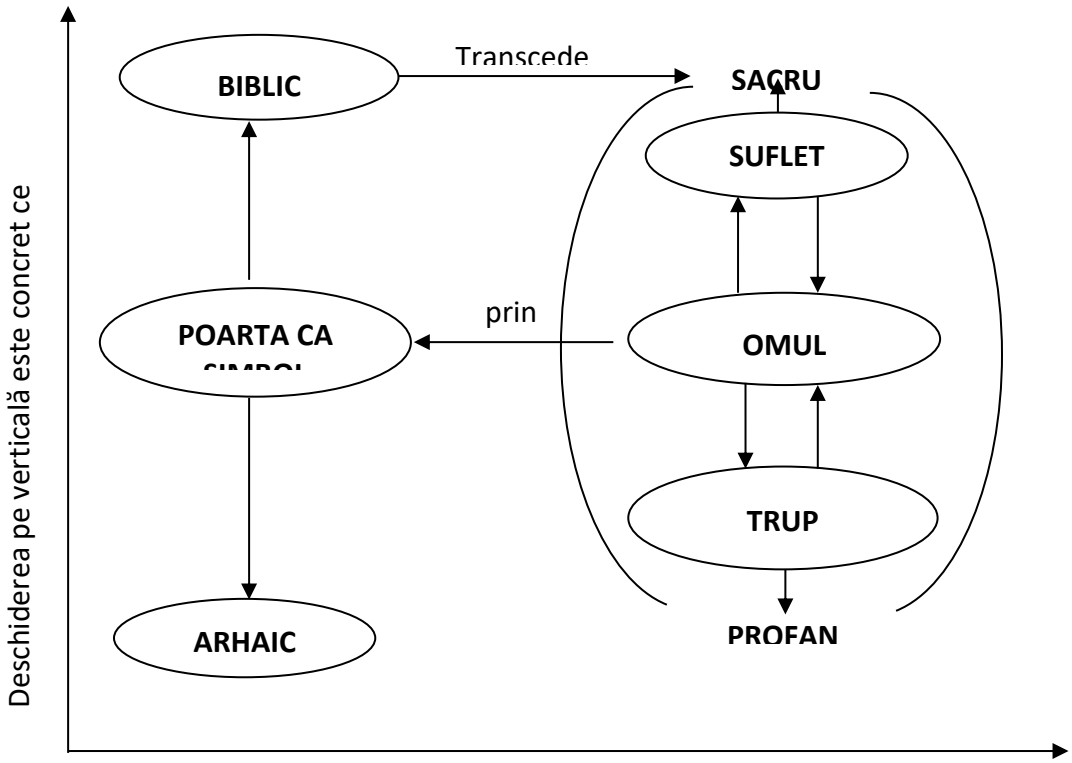

Deschiderea simbolurilor pe orizontală se realizează la nivelul concretului existenţial

Fig. 1. Reprezentarea în plan orizontal şi vertical a simbolisticii porţii

Omul, ca unitate de trup şi suflet, trăieşte prin simbol la nivelul existenţial concret-profan. Dar, tot prin simbol el, reuşeşte o restaurare ontologică a existenţei sale, golită, de această dată, de argumentul raţional, redescoperind forma paradigmatică din el. Această consideraţie este valabilă doar dacă ne raportăm continuu la acel model existenţial în care omul este realitate dihotomică de: trup-suflet[1], conform dogmei creştine, unde el este punte de legătură între sacru şi profan, între văzut şi nevăzut, efemer şi absolut, unde infinitul ţine de sfera transcendentului.

Omul, ca şi **creat**, este finit în timp, trecerea sa dincolo de aceste limite este o închidere existenţială ce deschide o altă existenţă. Astfel, omul dobândeşte sens, este *en-telos* ce sfârşeşte conform conştiinţei tradiţionale, în deschiderea spre Absolut.

Substratul simbolic oferit porţii ca element al concretului material, dar şi ca deschidere a umanului spre Absolut, nu este conştientizat de omul tradiţional, cu atât mai mult cu cât realul concret archetipal este receptat din perspectiva unei antropologii creştine, în care spaţiul şi timpul sunt populate de imagini antropomorfe[2] ce se constituie ca realitate epifanică pentru om, şi pentru deschiderea sa spre veşnicie[3].

Poarta, ca semn biblic, semnifică **deschiderea** umanului spre Absolut; ca simbol al creaţiei umane, semnifică existenţa umană, desfăşurată în concret, unde omul nu conştientiza destinul său transcendent, deşi îl accepta. Ca simbol, poarta, aparţine spaţiului teluric-dat, uneşte metaforic mundanul cu extramundanul, trecătorul cu veşnicia, are dublă semnificaţie, ca element al lumii profane ce mijloceşte existenţa aflată în **trecere[4]** spre o altă existenţă aflată în **veşnicie,** dar este şi reper încorporat naturalului şi cosmicului, prin care omul descoperă atât identitatea sa în sacru şi profan[5], cât şi corporalitatea şi acordul cu lumea invadată de natural şi organic.

Rămâne poarta simbol prin care umanul se deschide şi transcende spre integrarea[6] sa cosmică firească. Omenescul transcende ca unitate de trup-suflet fără a căuta desprinderea de "blestemul trupului". Existenţa umană este unitate de corporal şi incorporal, elemente ce unesc profanul cu sacrul, asigură ascensiunea umană spre absolut pentru a nu pierde esenţa şi finalitatea creaţiei; comuniunea cu Dumnezeu.

---

[1] A se vedea, Ovidiu Bârlea, *Mica enciclopedie a poveştilor româneşti*, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1976. Analiza legendelor populare româneşti unde apar elemente pre-creştine şi creştine vechi, transfigurări şi transimbolizări a unor motive ce au fost mitice dar au dobândit conotaţii creştine în: basme, colinde şi snoave. Imaginile mitice s-au remodelat în conştiinţa tradiţională sub forma unui proces nu: *"…forţat accidental şi insignifiant, ci unul natural, evolutiv şi emergent spiritual. De aceea … reflectă moduri de viaţă istorică care au antrenat inevitabil şi moduri de gândire corespunzătoare*", R. Vulcănescu, *op. cit,* p. 344. A se vedea exemplul Fârtatul, în R. Vulcănescu – semnificat mitic şi resemnificat creştin ca Dumnezeu, Ibidem, p. 345; privit ca simbol mitic şi creştin îngemănat sub nimbul mito-creştin, constituit apoi în adevărate "simboluri emblemă", pentru spiritul tradiţional.

[2] A se vedea, Mihai Rădulescu, *Implications stylistiques de la pensée magique chez les Roumains, în "Ethnologica*", nr 1, Bucureşti, 1983; George Călinescu, *Estetica basmului*, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1965 (referitor la eroii basmelor mitice); Nicolae Roşianu, *Stereotipia basmul*ui, Ed. Univers, Bucureşti, 1973.

[3] A se vedea, Mircea Eliade, *Aspectele mitului*, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1977; R. Vulcănescu, *Cauzalitate şi finalitate în mitologie în general şi în mitologia română în special*, Conf. tinută la Craiova în 1938; Idem, *Preliminarii la o logică a mitului, în "Probleme de logică",* nr 2, 1985.

[4] A se vedea, R. Vulcănescu, *op. cit,* p. 208, aspectele privind "scenariile legate de trecere", făpturile ce participă la evenimentul ireversibil, ce priveşte existenţa umană şi coexistenţa biocosmică; a se vedea şi, S. Fl. Marian, *Înmormântarea la români*, ed. cit.

[5] Ibidem, p. 183, "Trecerea" nu poate fi privită şi analizată unilateral, trebuie să surprindem şi transfigurările de factură creştină primitivă, pe care le are la bază: " *…în aspectele legate de mitologia morţii… putem descoperi capacitatea poporului român de a mitiza… în spiritul străvechii lui concepţii mitologice*", op. cit, p. 183.

[6] A se vedea, R. Vulcănescu, *op, cit: " sacralitatea cosmosului şi a elementului lui este şi expresia cunoaşterii mitice archetipale a creaţiei concomitente cosmos-om, şi a consubstanţialităţii trăirii cosmice (a creatorilor şi a creaturilor)",* p. 251.

Poarta este semn al deschiderii omului spre lume dar şi spre Dumnezeu. Omul se deschide spre cosmic şi veşnicie dar şi veşnicia se deschide spre uman: "*Această reciprocă deschidere e şi o reciprocă apartenenţă şi libertate în acelaşi timp"*.[7]

Comuniunea omului cu absolutul face posibilă asimilarea şi integrarea umană mai profundă în structurile naturii. Poarta ca şi deschidere, organic este încorporată naturalului şi cosmicului, dobândeşte conaturalitate şi devine element de coparticipare în procesul integrării omului în cosmos, semnifică închidere şi deschidere spaţială, devine emblemă, simbol în procesul de comunicare a spaţiului profan cu spaţiul sacru, este cale şi mijloc de deschidere a omului spre **lume,** unde se poate regăsi în comuniune cu ierarhiile cosmice[8]. Privit astfel simbolul porţii nu riscă să devină incomprehensibil.

BIBLIOGRPHY

1. **Dumitru Stăniloaie**, *Spiritualitatea ortodoxă*, (1983), Despre nume divine, Editura Institutului…, Bucureşti.
2. **George Călinescu**, *Estetica basmului*, (1965), Editura Ştiinţifică, Bucureşti, (referitor la eroii basmelor mitice)
3.**Mihai Rădulescu**, *Implications stylistiques de la pensée magique chez les Roumains, în "Ethnologica",* (1983), nr 1, Bucureşti
4. **Mircea Eliade**, *De la Zamolxis la Ginghis-Han,* (1980), Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti.
5. **Idem,** *Aspectele mitului*, (1977), Editura Ştiinţifică, Bucureşti
6. **Nicolae Roşianu**, *Stereotipia basmului*, (1973), Editura Univers, Bucureşti.
7. **Ovidiu Bârlea**, *Mica enciclopedie a poveştilor româneşti*, (1976), Editura Ştiinţifică, Bucureşti.
8. **Romulus Vulcănescu**, *Preliminarii la o logică a mitului*,(1985), în Revista, "*Probleme de logică",* nr 2.

[7] Dumitru Stăniloaie, *Spiritualitatea ortodoxă, Despre nume divine*, Ed. Institutului…, Bucureşti, 1983, p.263
[8] A se vedea, Mircea Eliade, *De la Zamolxis la Ginghis-H*an, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1980, p. 246. Dacă subscriem ideii ce aparţine lui Mircea Eliade, putem afirma că există un "creştinism ţărănesc al românilor", un *" creştinism cosmic" ce în cultura tradiţională nu este cel al bisericii. El cuprinde elemente religioase păgâne, arhaice, câteodată abia creştinizate. Este vorba despre o nouă creaţie religioasă, proprie sud-estului european, pe care noi am numit-o creştinism cosmic, …insistând dimpotivă, asupra dimensiunii liturgice a existenţei omului în lume", op. cit,* p. 246-247.